

Votavová Sumelidisová, Nicole

Překladatelská soutěž České společnosti novořeckých studií 2019

Neograeca Bohemica. 2019, vol. 19, iss. [1], pp. 69-71

ISBN 978-80-270-7807-3

ISSN 2694-913X (Online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/142201>

Access Date: 24. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Překladatelská soutěž České společnosti novořeckých studií 2019

Nicole Votavová Sumelidisová

Česká společnost novořeckých studií v únoru 2019 u příležitosti Dne řeckého jazyka vyhlásila překladatelskou soutěž pro studenty neogrecistiky na Masarykově a Karlově univerzitě. K překladu z řečtiny do češtiny byla vybrána povídka Nikose Panagiotopoulou *Manaexouranou* (*Μάναεξουρανού*) ze sbírky *Odras krize* (*Το αποτύπωμα της κρίσης*).¹

Tříčlenná komise ve složení Pavlína Šípová (UK), Simone Sumelidu (MU) a Jana Steklá (MU) vyhodnotila jako nejzdařilejší překlad Marie Rákosníkové, studentky magisterského cyklu oborů novořecký jazyk a translatologie UK. Zvláštní ocenění získal překlad Eduarda Soukupa, studenta oborů novořecký jazyk a íránistika UK.

Překladatelská soutěž byla věnována řecké „literatuře krize“, tedy beletrii, která reflektuje společenské dopady řecké ekonomické krize druhé dekády 21. století. Jedná se o tematiku zaujímající v posledním desetiletí přední místo v různých světových literaturách. V posledních letech se v odborných publikacích můžeme také setkat s termínem *credit crunch literature* označujícím nový subžánr tematicky zaměřený právě na společenské změny vyvolané světovou finanční krizí, která odstartovala v roce 2008.²

Řecká literatura reagovala na aktuální situaci bezprostředně. Vedle detektivních próz Petrose Markarise stály na počátku literární produkce reflektující dopady ekonomické krize na řeckou společnost povídky Christose Oikonomou, jehož sbírka *Něco se stane, uvidíš* (*Κάτι θα γίνει θα δεις*, 2010) získala ocenění nejen v Řecku (státní cena za povídku), ale i v zahraničí (Prix Littéraire des Jeunes Européens, 2017).

Čím mladý autor zaujal? Především se v době, kdy se čtenářské oblíbené těšily zejména historické romány a příběhy ze života dobře zajištěné střední třídy, zaměřil na labyrint okrajových částí Atén a Pirea, jejichž obyvatelé jako první pocítili frustraci ze stoupající nezaměstnanosti, neschopnosti splácet dluhy, přicházeli o domovy i iluze o své budoucnosti. Oikonomou jako jeden z prvních ukázal, že řecká finanční krize už není pouze otázkou ekonomických ukazatelů a rozkladu řeckého politického systému, ale že začíná přetvářet řeckou společnost.

1 Boura - Chartoulari (2013).

2 K tématu viz např. Shaw (2015).

„Literatura krize“ pak v následujících letech sledovala obdobná témata, často však s kolísající literární úrovní. Řada próz se blížila spíše sociálním reportážím, řešila otázku sociálního úpadku hrdinů, ale také téma viny a společenské odpovědnosti. Objevovaly se a stále se objevují kritické hlasy, které upozorňují na skutečnost, že „literatura krize“ nedokázala dostatečně reagovat na změnu sociální situace, že se často utápí ve stereotypech a zůstává na povrchu nebo že se z tohoto tématu stala určitá literární móda bez hlubšího přesahu. Za světovou výjimku je považován např. román Michalise Modinose *Poslední východisko Stymfalia* (*Τελευταία Έξοδος Στυμφαλία*, 2014), který kombinuje tradiční a moderní literární postupy a s pomocí černého humoru a sarkasmu řeší otázky sociálního a kulturního úpadku řecké společnosti, destrukci národních mýtů, zaměřuje se na politiku i ekologii a v literární rovině je dobrým příkladem toho, jak lze reflektovat kritickou realitu v celé její šíři a přitom nerezignovat na uměleckou kvalitu.

K zajímavým příspěvkům v rámci řecké „literatury krize“ patří i sbírka sedmnácti povídek *Odras krize* (*Το αποτύπωμα της κρίσης*), ze které byla k překladu vybrána próza Nikose Panagiotopoulou. Knihu vydalo aténské nakladatelství Metaichmio v roce 2013, editorkami byly filoložka Eleni Boura a novinářka Mikela Chartoulari.

Autoři patří k již zavedeným řeckým prozaikům a současně část z nich reprezentuje novou generaci řeckých „povídkářů“. Kromě Nikose Panagiotopoulou, filmového scenáristy, básníka a prozaika překládaného do řady světových jazyků, jsou to např. již zmiňovaní Christos Oikonomou a Michalis Modinos, básnířka a prozaička Ersi Sotiropoulou, která získala již řadu literárních cen (včetně mezinárodní Prix Méditerranée), Lena Kitsopoulou, herečka, divadelní režisérka a spisovatelka, nositelka státní ceny pro začínající spisovatele (2007) a další.

Sbírka reprezentuje současnou řeckou povídkovou tvorbu z mnoha úhlů pohledu: jsou zde zastoupeny různé literární generace, je pestrá z hlediska stylu i tematiky. V tom právě spočívá „síla“ povídkové tvorby, která umožňuje zaměřit se na rozmanité, často velmi odlišné aspekty daného tématu a reflektovat je rozdílnými způsoby.

Z pohledu literární formy autoři využívají bohatou škálu prostředků, obecně však lze sledovat tendenci řecké povídky k popisnému až naturalistickému způsobu vyjádření, využívajícímu současnou hovorovou řečtinu.

Tematická pestrost je založená na skutečnosti, že spisovatelé předkládají nejen svůj osobní pohled, ale reprezentují různorodé tendence řeckého veřejného mínění a postihují problematiku krize v celé její šíři. Reagují tak na změněnou sociálně-politickou realitu současného Řecka, na vznik nových sociálních skupin, proměnu politické scény, demytizaci Evropské unie, vsudypřítomnou

byrokracii i migrační vlnu, zobrazují přímé dopady krize na životy Řeků: ekonomickou nejistotu, nezaměstnanost, bezdomovectví, rasismus a xenofobii, ale dotýkají se i otázek zneužívání státního aparátu a osobní odpovědnosti. Hrdiny jsou Řekové, Albánci i migranti z asijských nebo afrických zemí.

Třináctá povídka z pera Nikose Panagiotopoulose *Manaexouranou* (Μάναεξουρανού), podobně jako povídky Tasose Katsoularise a Soti Triantafyllou, podává problematiku krize humorným způsobem. Děj je zasazen do mikrokosmu jednoho činžovního domu, kde se jeho různorodí nájemníci na domovní schůzi dohadují, jak vyřešit nedostatek financí na vytápění. Povídka je založená na využívání různých jazykových prostředků a kódů, plynule propojuje přímou a nepřímou řeč, což textu dodává dynamický spád. To vše, stejně jako slovní hříčka, kterou povídka vrcholí, dává překladateli možnost projevit své jazykové znalosti a tvůrčí schopnosti.

Hodnotitelé u vítězného překladu Marie Rákosníkové ocenili především velmi dobré porozumění originálu a stylistickou vyrovnanost. Překladatelka se rozhodla polopřímou řeč původního textu převést důsledně do řeči přímé, čímž zřetelně oddělila rovinu vyprávěče a jednotlivých postav, přesto se jí podařilo udržet rytmus a dynamiku originálu. Oceněno bylo i kreativní řešení závěrečné pointy.

Bibliografie

- Boura, E. – Chartoulari, M. (eds.) 2013. *To apotyroma tis krisis*. Athina. [Μπούρα, Ε. – Χαρτουλάρη, Μ. (επιμ.) 2013. *Το αποτύπωμα της κρίσης*. Αθήνα.]
- Shaw, K. 2015. *Crunch Lit*. Oxford.